

Jegyzet gazdálkodóknak**A családi gazdaságokról (3.)**

Az előző két *Jegyzet* tartalmának ismerete alapján a kedves Olvasónak esetleg olyan képzelet támad(hat), hogy némi védőszemüvegen keresztül valami magyar sajátosságot igyekszem bemutatni. Szó sincs erről. A családi keretek között folytatott gazdálkodás uralkodó volt egész Európában és az elmúlt évtizedekben is meghatározó maradt a kontinens nyugati felén.

Európai kitekintés

Nyugat-Európában a mezőgazdaság egyik meghatározó jellemzője a családi gazdaságok szinte kizárólagos szerepe a termelésben (a másik a példaértékű összefogás, azaz a szövetkezés). Nem szabad elmenni – velünk való összehasonlításban – egy nagy különbség mellett. Amíg ott szerves fejlődés zajlott, zajlik mondhatni évszázadok óta, addig a mi sokfordulatú, hányatott történelmünk hasonló folyamatosságot, kiegyensúlyozottságot nem adott meg. Míg ott a hosszú ideje tartó törésmertesség jelentős tökefelhalmozást, technológiai modernizációt eredményezett, nálunk még csak az átalakulásról, a helykeresésről szóltak az elmúlt évek, évtizedek.

Természetesen nem lehet egységesen kezelni a nyugati családi gazdaságokat. Szinte minden országban más a mezőgazdaság, ezzel együtt a családi gazdaságok jelentősége. Az iparosodottabb (ha határt akarok húzni, a nem mediterrán) országokban az ágazati jelentőség kisebb, a gazdaságméret nagyobb (tehát koncentráltabb), mint a délebbiekben. Viszont az utóbbiakra jellemző a kertészeti termelés, ami egyúttal nagyobb foglalkoztatottságot is jelent. De *mindenütt családi keretekben zajlik a termelés és megkérdőjelezhetetlen a létjogosultságuk*. Nincs más választás számunkra sem, ha az utolérésnek legkisebb esélyét is magunk elé tűzzük. *A termelés gerincét* (kormányzati célkitűzés szerint 80 %-át) *a belátható jövő-*

ben hazánkban is a családi gazdaságok fogják adni. Nem nélkülözhető a kiemelt segítség, a központi támogatás. Ez még nem jelenti a nyugat-európai modell egyszerű másolását.

Egy tavalyi emlék

Az elmúlt évi Bábolnai Nemzetközi Gazdanapokon történt. A Gabonatermesztők Országos Szövetsége konferenciáján az egyik felszólaló nehezményezte, hogy gazdaságuk a földalapú támogatás összegének megfelelő bérleti díjat kénytelen fizetni a tulajdonos(ok)nak. Így a támogatás nem érheti el célját, mert az nem a ténylegesen gazdálkodónak jut.

A válaszadó európai kitekintéssel rendelkező pódium-résztevő volt. Röviden elmondta, hogy a KAP támogatási rendszerét a nyugat-európai, tehát családi szerkezetre dolgozták ki annak idején. Ebben a körben pedig döntően *a saját földjén termel a gazdálkodó*, így értelemszerűen *ő a földalapú támogatás jogosultja*. Az EU-ban csak egyféle rendszer működhet, tehát nekünk kell a már működőhöz alkalmazkodni.

Emlékezetes maradt számomra a szavait kísérő csend. Bizonyára sokan ekkor értették meg, hogy miért *nincs a magyar mezőgazdaságnak más válsztása*, mint a családi gazdaságok versenyképessé tétele.

Áttételesen a családi gazdaságok erősítését jelenti az is, hogy az uniós előírásoknak megfelelően az előttünk álló költségvetési ciklusban a földalapú támogatások esetén a 150 ezer eurós értékhatár fölött degresszivitást kell alkalmazni.

Röghöz kötött valóság

A szocialista politika az agrár vonatkozásokban is téves úton járt (nem vitatva a mennyiségi eredményeket). A nagyüzemi gazdálkodás évtizedei valós tulajdonosok nélkül zajlottak, a mére-

tekből adódó előnyök egy idő után elfogytak, és a rendszer utolsó évei már a hanyatlás évei jegyében teltek el (bár a tények ellenére ezt még ma sem ismeri el mindenki).

Nem véletlen, hogy a rendszerváltás után minden kormány szerepeltette az agrárpolitikájában a családi gazdaságok segítségét, de ez eddig felemásra sikerült. Jelenleg a magángazdaságok ténylegesen a termőföld alig több mint felét hasznosítják maguk, és talán egy milliót is meghaladja a birtokukat közös szervezeteknek haszonbérbe adó természetes személyek száma.

Könnyen valószínűsíthető, hogy *mezőgazdaságunk üzemi szerkezete az EU-n belül a legtarkábbak, a legváltozatosabbak közé tartozik*, ami az áttekinthetőséget, a kezelhetőséget nehezíti. Vonatkozik ez a támogatások odaítélésére ugyanúgy, mint más szempontokra.

A családi gazdasági modell a tisztánlátást is segíti. Emellett még valamit: a változatos termelési szerkezetű családi gazdaságok a vidék, a vidéki élet sokszínűségének a kifejezői. Rajtuk keresztül a vidék vonzereje nő, és hozzásegítik a társadalmat a rosszul értelmezett urbanizációs életszemlélet („csak a városban jó”) átalakításához, ezzel is lökést adva a vidékfejlesztésnek.

Világfórum

Az ENSZ 2014-et a Családi Gazdálkodások Nemzetközi Évének nyilvánította. Mezőgazdasági és Élelmezési Szervezete (FAO) világfórumot szánt a témának. Magyarország magára vállalta a rendezési feladatokat és Budapesten a Kongresszusi Központ adott március 4-6-án a rendezvénynek helyszínt.

Az elhangzottak idejüket nem múlóak. A FAO főigazgatója, José Graziano da Silva sajtótájékoztatóján hangsúlyozta, hogy a világ élelmiszer-termelésének 90 %-át családi gazdaságok

adják (nálunk a 80 % is csak majdani cél...). A fórumon arról is beszélt, hogy ez a gazdálkodói kör a közvetlen élelmiszer-előállítás mellett egyéb tevékenységet is végez, pl. erdészeti és halászati áruval is gazdagítják a piacot.

A 104 ország mintegy félezer képviselője előtt Fazekas Sándor VM miniszter a mangalicatenyésztők példáján mutatta be az újjáéledő évszázados termelési hagyományokat. Hasonló programokra mindenhol szükség van – a résztvevők véleménye szerint. Ismét megerősödött az a felismerés, hogy a vidék eltartó képessége nagymértékben függ a családi gazdaságok erejétől.

Magyarország számára nagy megtiszteltetés volt a világforum megrendezésének lehetősége (sajnos az esemény a hazai médiában érthetetlenül szerény teret kapott).

Nyílt levél

A világforum alkalmából José Graziano da Silva „A családi gazdálkodás forradalma” című nyílt levélben ismertette álláspontját. Néhány gondolatát érdemes ide is idézni. „...semmi nem áll közelebb

a fenntartható élelmiszer-termelés paradigmájához, mint a családi gazdálkodás. (...) A fenntartható gazdálkodási rendszerekkel kapcsolatban a világon meglévő tapasztalatok nagy részét a családi vezetésű gazdaságok szerezték. (...) A családi gazdaságok kulcsszerepet játszanak a helyi termelési, értékesítési és fogyasztási láncokban. (...) A családi gazdálkodók idejének kiemelésével azt ismerjük el, hogy nekik kell főszerepet játszaniuk a világ előtt álló kettős kihívás megoldásában, vagyis az élelmiszerbiztonság erősítésében, és a létfontosságú természeti erőforrások megővésében.”

Parasztpolgár

Somogyi Imre „Kertmagyarország felé” című könyve reprint kiadását tiszteletpéldányként, dedikálva kaptam. „Új Magyarország felé” című fejezetében olvasható: „...szokássá lett nálunk, hogy ha valakit nagyon meg akartak bántani, de azért mégis csak úgy, hogy annak törvényes következményei ne legyenek, azt mondták rá, hogy paraszt. (...) A paraszt elnevezést pedig nekünk vál-

lalnunk kell. Ez a jelző csak addig sértő, amíg szégyelljük. Ha az öntudatosabb parasztság vállalja, hamarosan megbecsülést jelent.”

A polgári értékrend helyreállítása a jelen, de főleg a jövő társadalmának érdeke. Ebben a gondolatkörbe illeszthető, ha a családi gazdálkodót parasztpolgárnak hívjuk és tekintjük.

Hasonlatra alkalmas adoma

Enrico Fermitől, a híres atomfizikustól megkérdezték, hisz-e a földönkívüliekben? Meghökkenítő válasza: „Már itt vannak, magyaroknak nevezik őket!”. Ő bizonyára Nobel-díjas magyar munkatársaira, Teller Edére, Szilárd Leóra és Wigner Jenőre célozott – elismerően.

Nem ismerhette viszont, hogy a családi gazdálkodónak milyen földöntúli teljesítményre van szüksége, hogy a termelés környezeti hatásai mellett a társadalmi háttér (jog, pénzügy, piac, szemlélet stb.) kedvezőtlen feltételei között is helyt tudjon állni. Becsüljük ezért meg őt!

✍ Kurucz Miklós

Büszkék vagyunk a növekvő termésre

Használja az L.A.T kiváló minőségű műtrágyáit és Know-how-ját a magasabb terméshozam és a nagyobb siker érdekében. Kollégáink felelősségteljes szaktanácsadása és termékeink megbízható hatása gondoskodik arról, hogy növényei és termés-hozama velünk együtt, örömmel növekedjen.

Tudjon meg többet az L.A.T minőségi műtrágyáiról a honlapunkon: www.borealis-lat.com

• FERTILIZER
• TECHNICAL N PRODUCTS

